

Virtuaalivierailu talvisota-näyttelyyn

Opettajan materiaali

Max Bengtsson & Antero Heiskala

Materiaalin esittely

Tämä materiaali on tarkoitettu 8 lk. historiaan. Sen avulla syvennetään oppilaiden ymmärrystä talvisodasta erityisesti paikallishistorian näkökulmasta. Oppilaat työskentelevät ryhmissä ja seuraavat yhtä 'polkua'. Materiaali koostuu yhteensä viidestä polusta. Jokainen polku tarkastelee talvisotaa erilaisesta näkökulmasta. Jokainen polku perustuu Riihimäen kaupunginmuseon *Talvisodan aika Riihimäellä*-virtuaalinäyttelyyn. Lisäksi jokaisen polun varrelle on liitetty Ylen Elävästä arkistosta videomateriaalia tai muuta vastaavaa videoaineistoa. Näin oppilaat saavat sekä teksti- että audiovisuaalista lähdemateriaalia. Jokainen polku alkaa lyhyellä johdannolla teemaan. Tämän luettuaan oppilaat käyvät ryhmänsä kanssa läpi polun eri vaiheet ja vastaavat yhdessä jokaisen pisteen kohdalla oleviin kysymyksiin. Edetessään polulla he rakentavat narratiivia tästä aiheesta. Lopuksi jokainen ryhmä voi jakaa muulle luokalle mitä he ovat oppineet.



[Linkki videoon](#)
(jos yllä oleva upotus ei toimi)

Oppimistavoitteet

- Auttaa oppilaita näkemään, miten historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin sekä ohjata tekemään erilaisia tulkintoja
- Historiallinen empatian harjoittaminen eläytymällä talvisodan aikana eläneiden ihmisen asemaan
- Harjoitella erilaisten lähteiden käyttämistä ja vertailua sekä muodostamaan oman perustellun tulkinnan niiden pohjalta
- Oppilaat oppivat näkemään historiallisten tapahtumien yhteyden nykypäivään
- Oppia talvisodan paikallishistoriaa Riihimäellä

Materiaalin käyttö

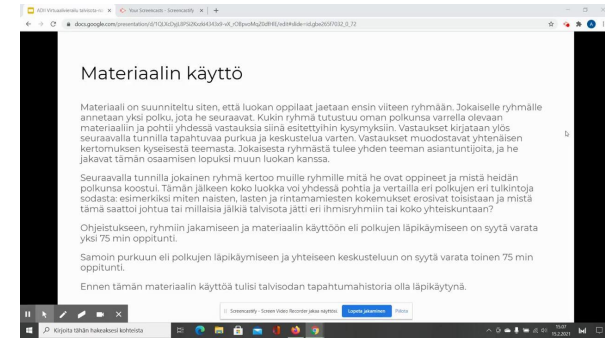
Materiaali on suunniteltu siten, että luokan oppilaat jaetaan ensin viiteen ryhmään. Jokaiselle ryhmälle annetaan yksi polku, jota he seuraavat. Kukin ryhmä tutustuu oman polkunsu varrella olevaan materiaaliin ja pohtii yhdessä vastauksia siinä esitettyihin kysymyksiin. Vastaukset kirjataan ylös seuraavalla tunnilla tapahtuvaa purkua ja keskustelua varten. Vastaukset muodostavat yhtenäisen kertomuksen kyseisestä teemasta. Jokaisesta ryhmästä tulee yhden teeman asiantuntijoita, ja he jakavat tämän osaamisen lopuksi muun luokan kanssa.

Seuraavalla tunnilla jokainen ryhmä kertoo muille ryhmille mitä he ovat oppineet ja mistä heidän polkunsu koostui. Tämän jälkeen koko luokka voi yhdessä pohtia ja vertailla eri polkujen eri tulkintoja sodasta: esimerkiksi miten naisten, lasten ja rintamamiesten kokemukset erosivat toisistaan ja mistä tämä saattoi johtua tai millaisia jälkiä talvisota jätti eri ihmisryhmiin tai koko yhteiskuntaan?

Ohjeistukseen, ryhmiin jakamiseen ja materiaalin käyttöön eli polkujen läpikäymiseen on syytä varata yksi 75 min oppitunti.

Samoin purkuun eli polkujen läpikäymiseen ja yhteiseen keskusteluun on syytä varata toinen 75 min oppitunti.

Ennen tämän materiaalin käyttöä tulisi talvisodan tapahtumahistoria olla läpikäytynä.



[Linkki videoon](#)
(jos yllä oleva upotus ei toimi)

Käytännön ohjeet

Jaa oppilaat viiteen ryhmään ja anna jokaiselle ryhmälle eri polku, jota he seuraavat. Jokainen ryhmä tarvitsee vähintään yhden tietokoneen ja toimivan internet-yhteyden, sekä muistiinpanovälineet. Ryhmässä on hyvä valita yksi oppilas kirjuriksi, joka kirjoittaa ylös ryhmän vastaukset polun varrella oleviin kysymyksiin. Ohjeista oppilaita ensin lukemaan polun kysymykset läpi ennen kuin he alkavat tutustua aineistoon. Tämän jälkeen oppilaat pääsevät itsenäisesti etenemään ja tutustumaan polun aineistoon.

Linkit polkuihin oppilasryhmille jaettavaksi

Jaa jokaiselle ryhmälle linkki heidän omaan polkuun. Jokainen polku koostuu samasta kolmesta diasta, jotka ovat tässä opettajan aineistossa.

[Polku 1: Naiset sodassa](#)

[Polku 2: Lapset sodassa](#)

[Polku 3: Sotaan valmistautuminen](#)

[Polku 4: Sensuuri ja propaganda talvisodan aikana](#)

[Polku 5: Sodan hinta](#)

Polku 1: Naiset sodassa

Aloitus

Tutustut tämän polun aikana naisten elämään Suomessa sotavuosina ja välittömästi niiden jälkeen. Pohdi, miten naiset kokivat sotavuodet ja miten sota vaikutti ja muutti juuri heidän elämäänsä polun varrella olevien apukysymysten avulla. Mieti myös, miten naisten kokemus sotavuosina erosi elämästä nykypäivänä. Miltä heistä tuntui ja mitä kaikkea he joutuivat tekemään, kun koko kansa joutui osaltaan osallistumaan sotaponnisteluihin? Mikä oli heidän roolinsa? Vastatkaa aina ryhmänä polun varrella oleviin apukysymyksiin.

Polku 1: Naiset sodassa

1. Mitä naiset tekivät talvisodan aikana?
2. Mikä merkitys suomalaisten naisten työpanoksella oli talvisodassa?
3. Miten uskot naisten työpanoksen vaikuttaneen naisten yhteiskunnalliseen asemaan?
4. Keitä lotat olivat ja mitkä heidän tehtävänsä olivat?
5. Mikä lottien merkitys oli sodan aikana?
6. Miten sota-aika vaikutti naisten arkielämään kotirintamalla? Mikä muuttui?
7. Keitä sotalesket olivat? Millaista heidän elämänsä oli sodan jälkeen?

Polku 1: Naiset sodassa

Klikkaa
kuvaketta ja
pääset
museon
aineistoon!



Talvisota



Naiset sodassa



Lotta Svärd



Riihimäen
pommitukset



Arki



Ankara rauha



ELÄVÄ ARKISTO

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE



Kohdasta 1:16 eteenpäin.

Polku 2: Lapset sodassa

Aloitus

Tutustut tämän polun aikana lasten ja nuorten elämään Suomessa sotavuosina ja välittömästi niiden jälkeen. Pohdi, miten lapset kokivat sotavuodet ja miten sota vaikutti ja muutti juuri heidän elämäänsä polun varrella olevien apukysymysten avulla. Mieti myös, miten lasten kokemus sotavuosina erosi elämästä nykypäivänä. Miltä heistä tuntui ja mitä kaikkea he joutuivat tekemään, kun koko kansa joutui osaltaan osallistumaan sotaponnisteluihin? Mikä oli heidän roolinsa? Vastatkaa aina ryhmänä polun varrella oleviin apukysymyksiin.

Polku 2: Lapset sodassa

1. Miten lasten arki muuttui sota-aikana?
2. Keitä suojeluskuntapojat ja pikkulotat olivat ja mitkä heidän tehtävänsä olivat talvisodan aikana?
3. Mitä tunteita Riihimäen aseman vartiointi ja pommitukset saattoivat nostaa esiin lapsissa?
4. Pohdi, miten lapset saattoivat kokea pommitukset ja miten ne vaikuttivat heihin.
5. Miksi ihmisiä kannustettiin viemään lapset maalle? Mitä tämä kertoo lasten elämästä sota-aikana?

Polku 2:

Lapset sodassa

Klikkaa kuvaketta ja pääset museon aineistoon!



Talvisota



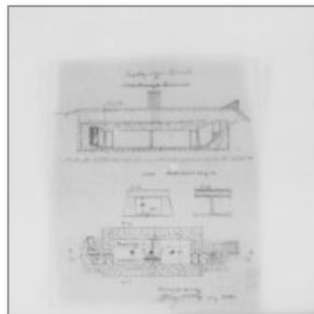
Lapsuus sodan varjossa



Suojeluskuntapojat ja pikkulotat



Aseman seutu



Väestönsuojat



Ankara rauha



Polku 3: Sotaan valmistautuminen

Aloitus

Tutustut tämän polun aikana miten Riihimäellä valmistauduttiin tulevaan sotaan. Pohdi, miten sodan uhan alla eläminen vaikutti ja muutti ihmisten elämää polun varrella olevien apukysymysten avulla. Mieti myös, miltä sinusta tuntuisi olla vastaavanlaisessa tilanteessa ja miten kokemus eroaisi elämästä nykypäivänä. Miltä ihmisistä tuntui ja mitä kaikkea he joutuivat tekemään, kun koko kansa joutui valmistautumaan sotaan? Vastatkaa aina ryhmänä polun varrella oleviin apukysymyksiin.

Polku 3: Sotaan valmistautuminen

1. Miksi Riihimäkeä pommitettiin niin paljon?
2. Mikä oli Riihimäen varuskunnan merkitys talvisodan aikana?
3. Mitä väestönsuojelutoimia Riihimäellä tehtiin ennen talvisotaa? Mainitse muutama esimerkki.
4. Mitä Suojeluskunnat tekivät Riihimäellä sodan aikana? Mainitse muutama esimerkki.
5. Minkä takia Riihimäelle rakennettiin väestönsuoja?
6. Mitä ihmiset saattoivat tuntea, kun he joutuivat elämäänsä pommitusten alla?
7. Miksi sodan aikana tehtiin talkootyötä? Miksi mielestäsi ihmiset olivat halukkaita osallistumaan talkootyöhön?

Polku 3: Sotaan valmistautuminen

Klikkaa kuvaketta ja
pääset museon
aineistoon!



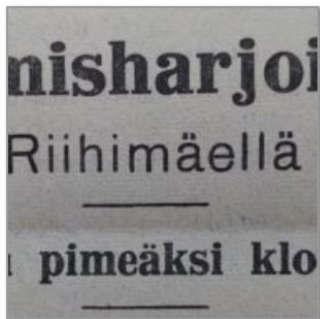
Talvisota



Riihimäen
strateginen merkitys



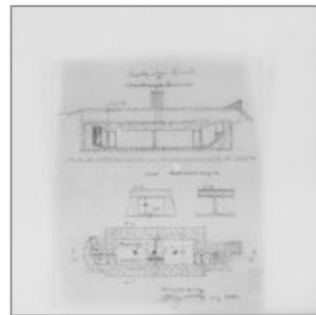
Varuskunta



VSS-toiminta ja
valmistautuminen
sotaan



Riihimäen
suojeluskunta



Väestönsuojat

Polku 4: Sensuuri ja propaganda talvisodan aikana

Aloitus

Tutustut tämän polun aikana millä tavalla sensuuria ja propagandaa hyödynnettiin talvisodan aikana. Pohdi, miten sensuurin ja propagandan vaikutuspiirissä eläminen vaikutti ja muutti ihmisten elämää. Mieti myös, miltä sinusta tuntuisi olla vastaavanlaisessa tilanteessa ja miten kokemus eroaisi elämästä nykypäivänä. Miltä ihmisistä tuntui ja mitä kaikkea he joutuivat ottamaan huomioon sensuurin ja propagandatoiminnan alaisessa yhteiskunnassa? Vastatkaa aina ryhmänä polun varrella oleviin apukysymyksiin.

Polku 4: Sensuuri ja propaganda talvisodan aikana

1. Miksi sensuuria ja propagandaa käytettiin sodan aikana?
2. Millä tavalla sensuuri ja propaganda vaikuttivat ihmisten, siviilien ja sotilaiden, arkeen?
3. Onnistuiko talvisodassa harjoitettu sensuuri ja propaganda (suomalainen/neuvostoliittolainen) mielestäsi täyttämään niihin asennetut odotukset?
4. Millä tavalla Suomalaisen Kommunistisen Puolueen (SKP) jäsenet suhtautuivat talvisotaan?
5. Miten arvioit sensuurin ja propagandan vaikuttaneen suomalaisten suhtautumiseen rauhannehtoihin?
6. Oliko JA onko sensuuri ja propaganda mielestäsi oikeutettua tai jopa tarpeellista yhteiskunnallisessa kriisitilanteessa?
7. Onko viranomaisten tai medioiden harjoittamaa sensuuria tai propagandaa edelleen havaittavissa suomalaisessa yhteiskunnassa tai kohdistetaanko propagandaa edelleen suomalaisiin ulkomailta käsin?

Polku 4: Sensuuri ja propaganda talvisodan aikana

Klikkaa kuvaketta ja
pääset museon
aineistoon!

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE



Talvisota



Sensuuri



Propaganda



Riihimäen vankila



Ankara rauha

Polku 5: Sodan hinta

Aloitus

Tutustut tämän polun aikana siihen millaisia olivat ne inhimilliset ja taloudelliset vaikutukset, joita talvisota aiheutti. Pohdi, miten talvisota vaikutti ja muutti ihmisten elämää ja suomalaista yhteiskuntaa. Mieti myös, miltä sinusta tuntuisi olla vastaavanlaisessa tilanteessa ja miten kokemus eroaisi elämästä nykypäivänä. Miltä ihmisistä tuntui ja mitä kaikkea he joutuivat ottamaan huomioon sodan jälkeisessä maassa? Vastatkaa aina ryhmänä polun varrella oleviin apukysymyksiin.

Polku 5: Sodan hinta

1. Millaisia olivat sodan henkiset ja taloudelliset vaikutukset?
2. Pohdi, millä tavalla talvisota vaikutti jatkosodan syttymiseen ja Suomen hakeutumiseen natsi-Saksan epäviralliseksi liittolaiseksi? Olisiko Suomella ollut muita vaihtoehtoja talvisodan jälkeen?
3. Pohdi millaista suhtautuminen Karjalan evakoihin on ollut?
4. Mitä sotaaleskien, -orpojen ja -invalidien kohtalot kertovat silloisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja sosiaalihuollosta?
5. Suomi menetti sodanjälkeisessä rauhassa noin 12 %:a maa-alastaan, joka oli suurelta osin maan rikkainta, teollistuneinta ja viljavinta aluetta, sekä joutui asuttamaan nopeasti maahan evakot (n. 450 000), joiden määrä olisi nykyväestöön suhteutettuna vajaat 700 000 ihmistä. Pohdi, kuinka Suomi selviytyisi tänä päivänä vastaavanlaisesta tilanteesta ja millaisia uhrauksia se vaatisi?
6. Pohdi miten talvisotaan suhtaudutaan nykypäivän Suomessa ja millaisia yhä näkyviä ja näkymättömiä jälkiä talvisota jätti suomalaisiin ja suomalaiseen yhteiskuntaan?

Polku 5: Sodan hinta

Klikkaa kuvaketta ja
pääset museon
aineistoon!



Talvisota



Sodan uhrin



Karjalan evakot

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE



KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE



KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE



KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE



Lesket, orvot,
sotainvalidit ja
pommituksista
kärsineet



Ankara rauha